

HETI SZEMLE

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évre — 8 K — f. | Negyedévre — 2 K — f.
Félévre — 4 „ — „ | Egyes szám ára 16 fillér.
Tanítóknak és kézműiparosoknak egy évre 6 korona
Amerikai Egyesült-Államokba — egész évre 3 dollár.

Felolvasó szerkesztő:

BODNÁR GÁSPÁR.

Laptulajdonos

A SZATMÁR-EGYHÁZMEGYEI IRODALMI KÖR.

A kiadóhivatalt illető összes küldemények, pénzek, hirdetések stb. **Dr. Balkay Kálmán** személynéi vice-rector címére (Szatmár, Szeminárium) küldendők.
Pályázati hirdetések egyszeri közlése 5 korona
Nyilttér sora 40 fillér.
A lap megjelenik minden szerdán.

Főpásztorunk körlevele

XV. Benedeknek pápává való választásáról.

Anyaszentegyházunknak mélyeséges gyászát örömmel váltotta fel.

Rómában annak a palotának erkélyéről, a melyben augusztus hó 31-én gyűltek össze pápaválasztásra az egész világ kardinálisai, folyó hó 3-án, csütörtökön a legidősebb diakonus bibornok ajkáról a türelmetlenül várakozó néptömeg előtt elhangzottak és szétrepültek a világba ezek a történelmi jelentőségű szavak: „Nagy örömet hirdetek nektek. Pápánk van: főmagasságu és főtisztelendő Della Chiesa Jakab, aki XV. Benedek nevet vett fel.”

Szentséges Atyánk XV. BENEDEK PÁPA 1854. november hó 21-én született előkelő családból. 1871. december 21-én szentelték pappá. Titkára volt Rampolla del Tindaro, madridi nunciának, akit mint pápai államtitkár Rómába is követt. 1901-ben XIII. Leo pápa helyettes államtitkárnak nevezte ki és e hivatalában b. e. X. Pius pápa is megerősítette. 1907. december 16-án bolognai érsek lett. Kardinálissá ez évben a május 25.-iki titkos konzisztoriumban kreáltatt.

* * *

Az Ur Jézus az Ő egyházát örök időkre alapította. Péterre, a kösziklára építette. Péterben és utódjaiban egyesített minden hatalmat. Nekik adta át a mennyország kulcsait, amelyek kézbe jutva, most XV. Benedek pápánál vannak. A mint megválasztása után erre a kérdésre: „elfogadod-e a választást, amelylyel törvényesen pápává lettél?” — igennel válaszolt, reá szállott a pápa minden joghatósága. Az Anyaszentegyház fejedelmei, a kardinálisok, háromszor hódoltak a választás után az Egyház látható feje előtt, kétszer bent a Vatikánban, harmadszor nyilvánosan és ünnepélyesen a sz. Péter templomban, ahol Szentséges Atyánk az Oltárszentség előtt, majd az apostolok sirjánál leborulva imádkozott, mielőtt trónusát elfoglalta.

Példájukat követve mi is örvendező lélekkel üdvözöljük Őt és a legmélyebb alattvalói hódolattal ismerjük el sz. Péter apostol törvényes utódjával és ezzel Krisztus földi helytartójával, az Anyaszentegyház látható fejével. Sz. Ágoston szavaival valljuk, hogy a római püspöki székhely *Péter katedrálisa, amelyen a pokol kevély kapui nem fognak erőt venni.* Térdre borulva teszünk hitet Szentséges Atyánk előtt rendíthetetlen katolikus meggyőződésünkről

s a florenczi sz. zsinat határozata szerint valljuk, hogy „az apostoli szentszéknek és a római püspöknek felsőbbsege van az egész világ fölött, a római pápa sz. Péter főapostolnak utódja, Krisztusnak valóságos helytartója, az egész Egyháznak feje, az összes keresztényeknek atyja és tanítója, akinek az egész egyház vezetésére, irányítására és kormányzására sz. Péterben teljes hatalmat adott a mi Urunk Jézus Krisztus.”

Ezen hittünk ünnepélyes megvallása legyen az a hálaadó istenisztelet, amelynek megtartása felől az alábbiakban rendelkezem:

A székesegyházban és az összes plebániái és szerzetesi templomokban folyó hó 13.-án ünnepélyes hálaadó szentmise végzendő, melyet Te Deum előzzen meg. A hívő népnek az ünnepi szent beszédben kihirdetendő az Anyaszentegyház öröme s a pápaságról szóló szentbeszéd végén felhívandók a hívek, hogy Szentséges Atyánk dicső kormányzásáért és az Anyaszentegyház jólétéért buzgón imádkozzanak.

Az ünnepélyes szentmise de SS. Trinitate vendő sub una conclusione cum oratione pro tempore belli. Gloria. Credo. Praef. de SS. Trinitate. Ev. S. Joannis in fine.

Sebesültek közt.

— A püspöki Konviktusban berendezett katonai kórház. —

Üzenetet kaptam a püspöki Konviktusban elhelyezett sebesültek köréből, hogy látogassam meg őket.

Igazán, sajnálom, hogy az üzenetről csak napok múltán értesültem. Mert most tudom, hogy egykori legényegyletbeli, még pedig felsőbbnyai fiuk, mostan már talán deresedő, sebesült katonák üzentek. A kik — hála Istennek — meggyógyultan távoztak Szatmárról.

De távozásukkal sem szűnhetett meg az érdeklődés a sebesült katonák iránt. A kik mindnyájunkéi. Testvéreink, életüket feláldozó hőseink . . .

Felejthetetlen emlékeim között marad életem végéig ez a látogatás.

Az a hatalmas palota, melyet — óh be rosszul mondják — holt kéz teremtett oda az Eötvös és a mostani Pázmány Péter utca sarkára a kulturának temploma. A jövő, az annyira óhajtott jobb jövőnek megszentelt műhelye. De mikor falai a földből, egy igénytelen, esőndben, de annál bensőségebben dolgozó ősz főpásztornak jótekonyságából kiemelkedett: gondolt e valaki arra, hogy még úde falai között egy más irányu, szintén a nyugodt munkára, igazabb kulturának áldásaira, a mi háborunk sebesültjeinek befogadására nyitja meg kapuit.

Ótnagy teremben vannak berendezve az érkező sebesültek számára a ptyolat tiszta, fehér

ágyak, (150) melyekben bárki is szivesebben, nyugodtban aludhatja az éjszakáját, mint akármelyik elsőrendű vendégfogadóban. Mind-egyik ágy előtt szekrény, mosdó, tiszta törülköző.

Most 107 ágy várta az érkező és bejelentett sebesülteket minden órában.

Az érkezőket, kikről *Vilhelmin* nővér olyan hü, olyan plasztikusan élénk leírást adott ott a nagy mosdó tál előtt, a hol a megérkezett sebesülteket a tiszta ágynak befogadására képesítik.

— Csak azt kell látni, mondja a néni, a ki különben békés időben egyik felsőbb szakiskolánk tanítónője — hogy — miképpen érkeznek meg a mi szegény sebesültjeink. Nem csak a csaták tüzeiből, hanem a sárból, az iszaptól, a porból, a nehéz, nyugtalan utazásból. Alig lehet vonásukat megjegyezni. Itt megmossák, tisztába teszik őket. És ők látható vágyakozással nyugszanak le és csaknem abban a perczen elalszanak. Mi más kép, mi vigasztaló kép másnap, ébredésükkor. Mintha kieserltek volna őket. Arcuk kiderül, szemükben a lélek nyugalma és bizodalma ragyog. Beszédese, megnyugodtak, fájdalomról nem panaszkodnak, bár tudjuk, hogy egyiknek-másiknak nagy a szenvedése. De mintha otthonukba jöttek volna és övéik ápolása és melegsége venné őket körül.

És arról, a miről a néni beszélt csakhamar meg is győződhettem.

A kórházi parancsnok egykori *tanítványom, Szücs Gyula* tanító, csatlakozik hozzánk. Mosolyog felém, az ő ifjonti jól ismert mosolygásával, mintha mondaná:

— No, tanár uram, gondoltuk-e ott az iskolapadok közt, mikor a sebek gyógyításáról, a rögtön nyújtandó segítségekről tanultunk — elméletben. Sebesültek nélkül és sebek nélkül. Hej, pedig nem ártana, ha ezeket a sebeket minden egészségten, testtan tanára itt megnézné, megfigyelhetné. (A többi gondolatait majd akkor írom le, mikor a „mütöbe“ megyünk.)

Most aztán beléptünk a sebesültek közé. Köszöntésekre karban válaszoltak. Bár később tapasztalhattam, hogy vannak, a kik csak oroszul beszélnek. Elő is vettem romjait, szakadt gyökér szárait egykori, csaknem harminez esztendő előtt való tót nyelvű tudományomnak (lévén 8 hónapig szerednyeai káplán), de bizony nem igen boldogultam. Siettem is a székely legény ágyához, a melyben egy egészséges, piros arcú székely feküdt mozdulatlanul. Ágyékába lőtt a komisz kozák. Jól gondozott csinos baj'szát pedergette. Mondok neki:

— Inkább a baj'sza szélét kapta volna le az a omisz kozák.

— Nem a', mondja Ez a seb begyógyul. De a baj'szomat mindvégre csuffá tette volna a kozák.

A másik ágyban egy sebesült feküdt, a kit álla alatt nyakán ért a golyó. Már megszabadították a kötőjétől. A nővér az édes anyának gyöngédségével kérdezi:

— Ugy-e jobban érzi magát?

— Ma valahogy gyöngébb vagyok, mint tegnap.

— Talán a kötésnek eltávolítása okozza

A Te Deumot megelőző nap estjén, az angyali üdvözletre hívó harangozás után negyed óráig az összes harangok szóljanak.

Szatmár-Németi, 1914. szeptember hó 4.-én.

Tibor, püspök.

Erkölcsei erők harcaza.

Irta: **Apponyi Albert** gróf.

Kaulbachnak van egy hires képe a müncheni képtárban; Attila és Aetius harcát ábrázolja a katalauni mezőkön. A kép nekünk kettős küzdelmet mutat. Az egyik a földön foly a dúl. kodó seregek közt; a másik a felhőkben a harcizók szellemei közt. Az utóbbi dönti el az előbbi.

Ez a kép jut eszembe, midőn a mai világháboru eseményeit szemlélem; s amit a kép nekem azokról mond, azt akarom én is itt elmondani.

Nem fejem ki ügyünk igazságát; nem ismétlem mint kényszerített minket harcra az ellenünk szervezett, orgyilkossággal tarkított alattomos támadás; azt sem magyarázom, hogy ennek a támadásnak Oroszország a tulajdonképeni gazdája; azoknak a nyugati kulturnemzeteknek szégyenét sem leplezem le ismét, melyek egész hatalmukkal a bünszövetségbe beléptek.

En ma csak magát a harcot nézem, annak bámulatos lefolyását, győzelmet ígérő győzelmét. És akkor Kaulbach hires festményére gondolok és odanézek az eszmék világába; ott keresem e küzdő felek benső valóját; ott látom az erkölcsi erőknek azt a mérkőzését, amely a földön vívott harcot eldönti; és reményt és bizalmat meritek a látásból.

Mert mit is látok ott?

Fölszáll oda ősz uralkodók szövege, a ki a nagy döntés pillanatában Isten előtt lelkiismeretét vizsgálja s akkor hívja föl népeit a harcra, mikor annak igazságos voltáról meggyőződött; mikor érzi, hogy elhatározásával Isten ítélőszéke elé léphet, Isten segítségét tiszta lélekkel kérheti. S fölszáll oda a németek hatalmas császárnak szava, a ki alázattal meghajítja diadalmas zászlóit a Mindenható előtt. Neki adva minden dicsőséget tőle várva minden sikert. S ha nézem e két szövetséges hatalom belső életének megnyil-

a változást. Jobban lesz. Megsegíti a jó Isten.

— Talán az orosz sebesült is így fekszik, szoltam, a kit maga tett harcképtelenné.

— Nem tudom, uram. Ellenséget sem láttam. Csak tüzeltünk, löttünk az adott irányban.

Egy fiatal huszár a szekrényéből bakancsát huzza ki. Mosolyogva mutatja. A bakancs fején egy, csak ügyetesebb megfigyelésre látható kerek lyuk van. Azt hinné az ember, hogy bodzafa puskából lőttek rá bodzabél golyóval. Pedig a bakancs fejét áttörte, keresztül hatolt a „veres ördög”-nek lábfején és a bakancs talpán röptül ki ez az átkozott golyó.

— Észrevette a sebesülést rögtön?

— Észre. A meleg vér elöntötte lábam fejét. De még harcoltam tovább.

Igy jártam ágyról-ágyra. Mondhatom, hogy sebesülteink nem Hári Jánoskodtak. Komolyan, reménykedve és Istenben bízva — válaszoltak kérdéseimre.

Egyiktől-másiktól, a legnagyobb vigyázzattal és tapintattal kérdeztem:

— Van-e étvágya?

— Mint a farkasnak, mondotta egyik-másik és kipirult az arca.

— És van-e mit enni?

— Paradicsomban vagyunk. Semmi kívánni valónk nincs. (A katonákat a ház éllemez).

Bucsuzáskor megsimogattam a kis párnákat, a melyeket a falu szíve, gyöngéd kezek küldöttek nagy számmal a sebesültek részére. Szinte éreztem a szeretet melegét, az együttérzés tüzeit. Őszintén írom, nem hittem hogy hazánkban, a melyet már a mi ujság-

vánulásait, ha nézem nevelési rendszertiket, ha nézem intézményeiket, úgy — mindenféle vizátság mellett is — az a mi azokból oda fölfelé sugárzik, ahol a szellemek csatája foly, a keresztény erkölcs szelleme, mely a német-osztrák-magyar szövetség nemzetein uralkodik.

Nyugatra, keletre ellenségeink szellemi hasonmása más képet mutat.

A nagy és dicső francia nemzetet látom, amint kikezdte azt a tagadás és mételey szelleme. Ifjabb nemzedékét Isten nélkül nevelte; megvan fosztva egy szilárd, kétségen és ingadozáson felül álló erkölcstan erejétől; a lelkeknek nincs bázisa, gerince, ellentálló ereje; megvan kétségtelenül a hazafiasága, de a hazafiaságnak áldozatképessége is megalapozást kíván az erkölcsi erő megbizhatóságában. Ott látom a magasban mint küzd a hit szelleme a Szkepsis szellemével, a szilárd erkölcs az ingadozó erkölccsel az indokolt az indokolatlannal; és most már értem, hogy ki az, akinek győzni kell.

A keleten pedig babonává fajult ával-lásosságot látok, beillesztve egy szervezethez, a mely nem egyéb, mint a zsarnokságnak segédszerve, külső formák lelketlen kultusza. Ez sem ad erőt, ez is satnyává teszi a lelket a maga mozdulatlanságában: ép úgy, mint amott a szilárdság hiányában. Ez sem mérkőzhetik az igazi keresztény szellem szent szabadságának erkölcsi energiájával: ez is el van ítélve a legyőzetésre, ha amazzal összeütközik.

Ezt mutatja nekem az a felső csatater, ahol a földi harcok sora eldőlt.

Nemcsak ott; nem vagyok misztikus, sem festő, sem költő. Tudom esatanyerés, esatavesztés fölött más tényezők is döntenek; a szám, a fölszerelés, a kiképzés, a vezetés. De mint realpolitikus is számba veszem azt az erkölcsi erőtegyezőt, amelynek projekcióját a festő oda fölvarázsolja a magasba, mely azonban valósággal itt küzd a földön minden egyes harcizók lelkében és összességük tömegpszichológiájában.

És ha ezt a tényezőt latba vetem a többiek mellé, és ezen az alapon hasonlítom össze a magunk és szövetségstársunk erkölcsi erejét ellenségeink erkölcsi erejével, akkor megnő a bizalmam és tántorithatatlan meggyőződéssel mondom: Isten segítségével győzünk!

jaink „gyűlölet országának” neveztek a politikai harcokban: a mi nemzetünkben annyi meleg, forró, sőt izzó szeretetnek forrásai nyugszanak a szívekben... a lelkekben.

*

A tiszt szoba előtt állok. Tizenkét sebesült tiszt részére szolgál. A szoba még üres. Szolid kényelem várja őket. És fűrdő szoba. Bár üresen maradna, legalább az a kis terem.

Most a műtőbe megyünk. A növendékek étterme. Hatalmas nagy terem. És tiszta, üde nagy terem. És tiszta, egészséges levegővel teljes. A falak mögött hosszában a szék serege. Ide ültetik a kezelésre váró sebesülteket. Oldalt az orvosok laboratóriuma. Középen tiszta, fehér asztalok egymás mellé helyezve.

Itt végzik az operációkat. Rettenetes sebek. A laikus azt hinné, hiszi, soha meg nem gyógyulnak. Pedig mind meggyógyul. És mily fonséges nyugalommal köti ki és be az irtalmas nővér. És mondja a néni, hogy a „fájdalom” asztalán is hősök a mi katonáink. A legrettenetesebb fájdalom, orvosi kés, melyek arczizmaikat rángatják — ajkakra egy fájdalmas szót sem csalhatnak.

... A kápolna is ott van, a sebesültek közelében. Most éppen a betegápoló jezsuita fráter végzi csöndes imádságát. Erősíti jó lelkét, hogy esudásán kitartó munkáját a következő éjjel folytathassa. A parancsnok mondja: — Ez a kápolna napról-napra tele van. A ki csak járni bír, eljő és imádkozik. Ma Mária nevenapján a kath. és gör. kath. sebesültek szent áldozást végeztek.

Bodnár Gáspár.

Miből áll egy hadosztály?

A hadi tudósításokban minduntalan találkozunk a közönség a hadosztály és a hadtest megjelölésekkel, azonban ezeknek a csapattesteknek nagyságával és szervezetével már csak igen kevesen vannak tisztában. A hadrakelt sereg rendszerint a következő seregtestekre oszlik: 1. gyalog- és lovasdandárokra, 2. gyalog- és lovashadosztályokra, 3. hadtestekre és 4. végül hadseregekre. Hatkilencz gyalog- és vadászszázaljat vagy 2 lovaszredet egyesítenek egy gyalog- vagy lovashadosztályra. A hadosztályokat már rendszerint önállóan alkalmazzák. Hogy pedig ilyen önálló alkalmazáson huzamosabb ideig képesek legyenek, a hadosztályok mozgósításuk alkalmával valamennyi fegyvernemből alakulnak s a fontosabb hadikészletek kiegészítésére szükséges intézetekkel és pedig legalább 1 napi harcához szükséges lőszerrel, ember és ló számára 11 napi élelelemmel, végül az egészségügyi, tábori, rendőri és közlekedő szolgálatra, valamint a vezetéshez megkívántató közegekkel és intézetekkel láttatnak el. A hadosztályok erejét úgy állapítják meg, hogy a parancsnok egyrészt a részletes vezetést minden hadi helyzetben megtarthassa, másrészt pedig a hadosztályt arra képesítse, hogy az ellenségnek hosszabb ideig ellenállhasson. A hadi tapasztalatok alapján felállított szabály ma az, hogy egy gyalog hadosztály ütközet létszáma 10—15.000 emberből, a lovas hadosztályé pedig 3—4000 lovasból áll. Két három ilyen gyaloghadosztály tesz ki egy hadtestet, persze, az említett melléjárulások külön számíttatnak.

Katholikus karitás.

A szatmári-egyházmegye akciója.

A szatmári róm. kath. (I.) plebánia. A székesegyházban mindennap a plebániái mise után a legméltóságosabb Oltáriszentség kitétele mellett nyilvános közös könyörgések tartatnak s e könyörgések szövege 6000 példányban a hívek között kiosztatott, hogy magán ajtatosságaikban is imádkozhassanak a háboru szerencsés kimenetelért s mielőbbi befejezéséért. Szeptember 6-án s 8-án a szószékről a következő hirdetés hozott a hívek tudomására: Szept. 12-én szombaton lesz Mária neve napja. E napon az egyház az ismert feltételek mellett teljes bucsut engedélyez, mely a meghalt hívek lelki üdvéért is felajánlható. Felhívom tehát a ker. híveket, hogy igyekezzenek e teljes bucsuban részesülni s igaz keresztény szeretet és hála érzetétől indítva ajánlják azt fel a harcmezőn elesettekért. Mária nevenapjának ünnepét az egyház a Don Juan de Ausztria által 1571. évben Lepantónál Mária nevének segítségül hívása mellett kivívott győzelem emlékére rendelte, illő tehát, és a mai háboru idején nagyon is alkalomszerű ezt a napot a harcmezőn elesettekért áldozni; végezzük el tehát a teljes bucsu elnyerésének feltételül a szent gyónást, ajánljuk fel közös áldozásunkat az elesettekért s kérjük közös imádságunkban a könyörülő Istent, hogy adjon nekik örök és boldog nyugodalmat, nekünk pedig adja meg az egyház szabadsága és a keresztény fejedelmek egyetértése által a béke áldásait. A hívek nagy tömege járult Mária nevenapján az összes templomokban, a közös szent áldozáshoz, magában a székesegyházban körülbelül 100-an s általában a templomok látogatása nagyon megnövekedett, — az ajtatoskodók gyónók és áldozók száma nap-nap mellett igen nagy.

Augusztus havában a háboru kilörése után a székesegyházi plebánia közvetítésével kiosztatott 1122 kenyér s 187 korona készpénz. Szeptember hó első hetében 218 kenyér és 106 korona készpénz; szeptember második hetében 236 kenyér és 95 korona készpénz. A segélyekben leginkább a háboruba vonultak hátrahagyott családjai és a sebesültek részesültek.

Folytatólag a következőkben adjuk egyházmegyénk akcióját a szeretet háborujának viselésében. Először a központról, aztán a vidékről referálunk.

Az irgalmasrend szatmári házának tevékenysége. Az irgalmasrend házának kórháza béke idején is befogadja valláskülönbség nélkül a szenvedő betegeket és különösen a rögtön nyújtandó segélyekben van nagy szolgálatára a lakosságnak. Most, mihelyt a háborus idők bekövetkeztek, kétszeres tevékenységre ajánlotta fel szolgálatát. Augusztus 4-ike óta a 16. honvéd menetzrednek (12. z. a.) gyengélkedőit itt ápolják és élelmezik. Körülbelül 60 esetben nyújtottak orvosi segélyt és látták el gyógyszerrel. 30—45 ágy áll rendelkezésére a betegeknek. Az ápolást maguk a rend tagjai teljesítik. Valamint a rend-háza élelmezi a betegeket is. A város által ide küldött betegeket is elfogadja és az intézeti orvosokkal kezelteti.

Az *Oltáregyesületnek* már a multkor ismertett akciója fényesen bevált. A munkadélutánok népesek, tartalmasak (Rákóczy-uteza 32 sz.) A fehérműveknek, ágyneműeknek varrása gyorsan folyik. A közönség érdeklődéssel kíséri az akciókat és jótékony adakozásával segíti. Így Göbl Alajosné ivén Boromisza Tibor megyés püspök 400 koronát, Hehelein Károly prelátskanonok 20 koronát, Pemp Antal prelátskanonok 20 koronát, Szabó István prelátskanonok 20 koronát, Benkő József apát pleb. 20 koronát, Szent Antal Perselye 30 koronát; Dr. Bakkay Kálmán 2 koronát, Hubán Gyula gör. kath. lelkész 4 koronát, Sepsy Márton 2 koronát, Kulifay Mihály 2 kor. özv. Günther Jánosné 10 koronát; N. N. 4kor. Radlinszky Józsefné 10 koronát, Kató Zsuzsanna 3 koronát. Összesen 547 koronát adományoztak. Vászonnemű és ruhafélék is érkeztek. Így Szabó Norbert nagyprépost 3 vég vászont, Kirnes János 1 párna, 2 párnahuzat, 3 ing, 1 lepedő, 3 törülköző, 7 zsebkendő. Ferenczi Jánosné 1 vég vászon, Henez Oszkárné 2 párna, 4 huzat, 4 lábravaló, 6 ing, 8 karika ezérna. Tombori Virgelné 3 párnahuzat, 1 ing, 2 lepedő, 3 lábravaló, 4 pár harisnya, 6 törülköző. Varjas Endre tíz lepedővászon. Kóródy Teréz vásznat, özv. Okolicsányiné 1 vég vászon, dr. Heimanné 1 vég vászon, Vidéki 12 törülköző, Kabai Istvánné 3 párna, 6 huzat, 3 törülköző, 2 nadrág, Szonták Jánosné 10 méter vászon, özv. Jungsz Arpádné 1 vég vászon, Weismanék 7 lábravaló, 1 haskötő.

Munkánk segítségéhez varrógépeiket a legnagyobb készséggel adták használatra Páskuj Imre 1, Henczné 1, Botos Gyuláné 1, Jákeiné 1, Zsálik Anna 1, Csizmadia Imréné 1, Péter Irma 1, Oltár-egylet 1, dr. Göbl Alajosné 1, Roznyai gépgyáros 3. Köszönettel tartozunk Roznyai urnak, ki naponta megjelenik a gépeket igazítani, hogy munkáink gyorsabban mehessenek.

Jó szívű, nemes lelkű adakozóinknak hálás köszönetet mond az *Oltáregyesület*.

A menekültek. Rajával érkeznek városunkba a galieziai menekültek. Debreczeni lapokból olvassuk, hogy az 6 városuk a „menekültek városa.” Igyekszenek is — Szatmár felé irányítani. Mert sok jó módú, pénzes menekült van köztük. Ezek mehetnek a hova akarnak. No hát immáron Szatmár is „a menekültek városa” lett. Nem kell azonban ezt a tünetet tragikusan felfogni. Kik menekülnek? A kik féltek a pénzüket. Vagy — a kik teljesen tisztában vannak azzal, hogy... minden bizonyos jobb sorsuk lesz ott, hol esetleg le is települhetnek. A kiknek csak egy kis darab földjük, szerény házuk, otthonuk van, azok nem mennek messzire az ottontól. Azok hasonlatosan a megriadt szárnyasokhoz... ott röpködnek a szétdult fészek körül, hogy zivatar után újra elfoglalhassák. A kik vagyunkat zsebükből és hátukon elvihetik... azok hamar megijednek és gyorsan otthont változtatnak. Kevesebben vannak, kiknek igazi okuk van a menekülésre. Ezek vendégszeretetiinkre érdemesek. De a magunk nyomoruságai és intő téli időszak figyelmeztetik az illetékes tényezőket, hogy éberek legyenek, tegyék meg kötelességüket abban, a miben és a hol a vendégszeretetre van okvetlenül szükség, de abban is, a mikor az itten való sétálásra, téltelenségre és esetleges letelepülésekre semmi igaz okot nem látunk. *Egyszóval itt rendet kell teremteni.*

Ismeretek Világa.

Szerbia története.

(650—1159)

A szerb nép őshazája a mai Oroszország déli részén volt, a Dnyeszter és Pruth folyók torkolatánál. Innen esalogatta le őket a hetedik században a Balkán-félszigetre Heraklius kelet római császár, hogy törzsrokonaink, az avarok ellen segítséget nyújtsanak. A szerbek a régi Illyricumban, a mai Dalmácia, Bosznia, Montenegró és Szerbia területén telepedtek le. Törzsfőnökök, ugynevezett zsupánok kormánya alatt éltek, akik ismét egy főzsupánnak engedelmeskedtek. Szomszédaik voltak: a keletromaiak azaz görögök; a bolgárok, ez az eredetileg török fajú nép, mely azonban a Balkán-félszigeten elszlávosodott: a horvátok, akiket szintén Heraklius császár telepített mai hazájukba a Kárpátok északnyugati lejtőiről; az albánok, de ezekben amint most nincs, úgy akkor is hiányzott a nemzeti összetartás érzete.

A szerbeket a bolgárokkal körülbelül egyidőben, 867 táján szent Cziril és Metód, a szlávok nagy apostolai térítették a kereszténységre. Ezek görög szerzetesek voltak, tehát a keleti egyház szertartásait és fegyelmét juttatták érvényre. Mikor pedig megtörtént a nagy egyházszakadás (szizma), a többi görög ritusu népekkel egyetemben a szerbek is szakadárokká lettek. Ez a két körülmény: szláv származásuk és görögkeleti vallásuk szabta meg a szerbek történetének irányát. Már például a horvátok, bár a szerbekkel egy és ugyanazon nyelven beszélnek, a nyugati népek érzés és gondolatvilágát sajátították el, mert római katolikusokká lettek és ezen egyház kulturájának kincséből merítették szellemi táplálékukat.

A szerbek nyolczadik, kilencedik és tizedik századbéli története a bolgárokkal és a görögökkel folytatott harcok meg a belső viszályok szakadatlan sorozata. Ez utóbbiakat nem csak a pártoskodó zsupánok idézték elő, hanem maguk a fejedelmek is azon patriarhális szokásukkal, hogy országukat fiaik között örökségképp felosztották. Így aztán idők folyamán a szerbek által lakott területen több tartomány keletkezett. Ezek voltak: Raszezia (Rácország) Maesva (Maesói bánság), Hum, Zéta (a későbbi Montenegró), Bosznia. Nevezetesebb fejedelmek ezen korszakban: Mutimir, kinek uralkodása alatt a kereszténységet elfogadták; Péter (892—917), aki országa határát nyugaton egész az Adriai-tengerig terjesztette; Cseszláv (933—962), aki rövid időre az összes szerbeket egyesítette jogara alatt, sőt a kalandozó magyarok ellen is sikerrel küzdött.

Biztosabb történeti adataink Vladimir (999—1015) uralkodása óta vannak Szerbiáról. Ez a király szövetséget kötött a bolgárokkal a görögök ellen, de a görögök győztek. A győztesek kegyetlen boszút állottak a bolgárokon; 15,000 embert megvakítottak közülök, s csak minden kétszázadiknak hagyták meg a félszemét, hogy legyen, aki a szerencsétleneket visszavezesse hazájukba. Ezen szerencsétlenség behatása alatt viszály tört ki az előbbi szövetségesek között, aminek az lett a következménye, hogy Bazilusz görög császár úgy Bulgáriát, mint Szerbiát elfoglalta és helytartói által kegyetlenül sanyargatta a legyőzötteket.

A görög iga alól Vladimir unokaöccse, Voisláv szabadította fel a szerbeket. Összeesküvést szőtt honfitársaival s egyetlenegy napon valamennyi görög tisztviselőt legyilkoltatta. A siker örömeire knézzé, azaz fejedelmé kiáltották ki 1040-ben. A csataterén is sikerrel harezolt a görögök ellen. Országát az Adriai-tengerig terjesztette; Durazzo és a dalmát partvidék egy része neki hódolt. Halála után özvegye, Nada kormánya alatt ismét kitört a szerbek között a pártviszály s az uralkodó család tagjai orvgyilkossággal törekedtek egymást láb alól eltenni.

Abban a nagy küzdelemben, mely az egyházszakadás után a nyugati és keleti egyház, Róma és Konstantinápoly között századokon át tartott, a szerb fejedelmek gyak-

ran kétszínű szerepet játszottak. Igérgettek, hogy népekkel együtt a római katolikus egyházba térnek; de csak azon ezélből, hogy a pápától czimet, pénzt és ellenségeik ellen támogatást nyerjenek. Mikor ezéljokat elérték, ismét háttal fordítottak az uniónak. Példát adott erre Voisláv második fia Mihály (1050—1080). Ez, hogy magát a görög segítség felől biztosítsa, elvette Konstantinosz Monomachosz császár unokahúgát. De ugyanakkor VII. Gergely pápát azzal hitette, hogy népével együtt áttér. A pápa királyi koronát, palástot és zászlót küldött neki, sőt 1078-ban „a szlávok királya” nagyjelentőségű czimmal tisztelte meg. A nyugati egyházzal való egyesülésből természetesen semmi sem lett.

A kereszties hadjáratok első évtizedeiben, mikor a nyugati keresztények százezrei szent lelkesedéssel vonultak a Szentföldre, hogy Üdvözítő sirját a mohamedán vallású szlávok törökök hatalma alól felszabadítsák, rosszabbra fordult a szerbek helyzete. Régi ellenségeiknek a görögöknek nem kellett többé olyan erőfeszítéssel a törökök ellen harcolniok s nagyobb figyelmet fordíthattak a Balkán-félsziget szlávjaira. Ettől fogva jókora ideig görög befolyás alatt állanak a szerbek, az uralkodó család tagjai között pedig örökös a pártviszály s gyakori a testvér és rokongyilkosság, hogy ellenfeleiktől szabaduljanak. Ilyen szomorú hírre van György (113—1116 és 1124—1127) királynak, ki számos királyi vérből való herezeget megöletett.

Baqossy Bertalan.

Nincs ujságpapír Angliában.

Milánói jelentés szerint az angol ujságkiadóknak komoly gondot okoz, hogy mikép szerezzék meg a lapok előállításához szükséges papírost. A háború kitörésekor csak 10 hétre való papírossal voltak ellátva és a gyárakban a papír előállításához szükséges fapépben nagy a hiányosság. Ezt Anglia az európai kontinensről, nevezetesen Németországból szokta importálni. A papír ára óriási módon emelkedik napról napra, ma már száz százalékos az emelkedés. A lapok komolyan foglalkoznak azzal a tervvel, hogy a míg a papirhiányon nem segítenek, csak négy oldal terjedelemben jelennek meg.

NŐK VILÁGA.

Német asszony, német hűség!

Egy német lap írja a következőket: Egy berlini leány levelet kapott a minap a völegényétől, aki két héttel ezelőtt indult hadba, hogy könnyű sebesüléssel hozták haza a harcterről s ha látni óhajta látogassa meg őt a kórházban. Boldog, de mégis fájdalmas viszontlátás volt az: könnyű sebesülés helyett csonka karral került haza a szeretett férfi! Másnap ismét levelet hozott a posta a menyasszony czimére; azt írta benne a völegénye tartozik még egy vállomással: a lábát is amputálták... Minthogy pedig őt ép és teljesen egészséges korában ismerte és szerette meg: ő a nyomorék ember, nem kívánhatja, hogy menyasszonya egész életére hozzá láncolja sorsát. Visszaadja tehát gyűrűjét és szavát, amit egészséges, ép embernek adott... Nos a menyasszony két óra múlva megjelent a kórházban, még pedig a kerületi anyakönyves kíséretében s annak rendje és módja szerint örök hűséget fogadott a csonkahősnek. Nos magyar leányok! Leírhatjuk e ide ezen sorok után azt a választ: Nemcsak! A magyar asszony a magyar leány is így tesz, így tenne! Feleljetek reá de őszinte — igazán.

A sebesült katonák megvendégeléséről. Illetékes helyről jövő felkérésre figyelemztetjük a jószívű közönséget, különösen a jószívű nívilágot hogy ne hordjon be a kórházakba oly mennyiségű nyers gyümölcsöt. Hosszu lesz a tél, állandóan sok sebesült lesz és télen lasabban gyógyulnak, akkor nagy szükség lesz főtt gyümölcsre. Aszálják meg az asszonyok a gyümölcsöt vagy főzzék be üvegekbe. A befőzés úgy történik, : bármiféle gyümölcsöt hámozva és vastag szeletekre darabolva forró, gyengén ecetes vízbe főzzük egy perczig, szedjük hideg vízbe azután öntsük, szítára rakjuk jól tömötten üvegekbe. Egy liter vízben forraljunk meg husz deka czukrot, engedjük kihűlni, öntsük az üvegekbe, kössük le

hólyaggal és gőzben főzzük ki. Szilvát nem kell meghámozni. És sok paradicsomot főzzenek be sűrűre mint a lekvárt, cukor nélkül.

Egy betegápoló főnök hármassággyász. Abbáziából jelentik: Évek óta tartózkodik már itt a németországi illetőségű Nagel Emmy betegápoló főnök, aki a Kurkomisszió hivatalos lapjának legutóbbi számában a következő gyászjelentést tette közzé: „A hazáért folyó háboruban meghalt Lüttich mellett augusztus 6-án Ottó öcsém, a 13. hadtest 20. ulánus ezredének főhadnagya, augusztus 22-én Walter bátyám, aki őrnagy volt a 13. hadtest 29. tábori tüzérezredében, vele együtt érte a hősök halála Metz mellett sógoromat, báró Frorriep ugyanazon ezredbeli tartalékos tüzérszázadost.” Nagel Emmy főnök nemes fájdalommal viseli gyászát és fáradhatatlanul dolgozik az abbaziai hölgyekkel, akik hőspajkát kötnek a katonáknak.

Kérelem a hölgyekhez. Nagyon kedves levelet tesz közzé egy uri hölgy magyar nővéreihez, akiknek gyakorlati utmutatást ad egy igen egyszerű módra, mellyel az orosz harczterén küzdő hőseinknek nagy szolgálatot tehetnek. A megszívlelendő levél így szól: Egy a kelet-orosz harczteréről visszaérkezett hős sebesültünk a saját ott szerzett tapasztalatai után arra kéri a szives készségű hölgyeket, hogy elsősorban is puha meleg haskötőkkel szereljék fel északra vonuló harczosainkat. Az éjjelek ugyanis fent a zordon északon már is áthatóan hidegek, miután pedig katonáink, még pedig a tiszték is a puszta hideg földön kénytelenek háltni, nagy jótétemény számukra az, ha testüket jó meleg haskötővel védhetik a hideg viszontagságai ellen. Legcélszerűbb az ilyen haskötőket, melyeknek kötése épp oly hosszadalmas mint költséges puha, meleg szürke barchetből készítei: én egy ilyen épp oly egyszerű mint kitűnő formájú kipróbált mintáját az Augusztus-körben deponáltam, hol az a Ritzszálló portásánál — Mária Valéria-utca 14 — megtekinthető. *Juliska.*

A jótékonyágnak sok titkos útja van. Ne türelmetlenkedjünk és főleg ne bántsuk azokat, a kik kerülik a nyilvánosságot, mikor jótékonyágot gyakorolnak. A kik irtóznak attól, hogy nevüket a lapokban lássák. A mint joga van mindenkinek ahhoz, hogy nyilvánosan teljesítse jótékonyági kötelességét, adjuk meg ezt a jogot arra is, hogy ennek kizárásával cselekedhessék jót. *A jótékonyágnak sok titkos útja van. A hol esend honol, a hol semmi nem látszik, ott nemes és értékes munka folyik. Lehet, sőt hitünk szerint úgy is lesz, hogy a kik és amit esendben, tesznek a nyilvánosságot kerülők rövid idő múlva (talán éppen akkor, mikor a legnagyobb lesz a szükség,) tenni fognak több és értékesebb lesz, mint a mit mi most adunk. Jön a komor ősz. Érkezik a kemény tél. A ki gyorsan adott — kétszeresen adott. Igaz. De aki lángoló lelkesedését parazzsá gyűjtötte, növelte — és akkor fog előállni, mikor már a lángok lohadtak, elaludtak . . . azok a nemzetnek kamatozó nagy gyűjtők . . . ne bántsuk őket . . . S főleg ne ítélkezzünk, mert könnyen és biztosan — megbánjuk.*

A háborut bírjuk és ki is bírjuk. Csak arra és abban adjon a jó Isten aczélos idegeket, hogy ellenálljunk és kibírjuk az itthoni vészmadarak, a hivatásos hírgyártóknak napról-napra való fecsegéseit, rémlátásait. A rémlátások produktív (teremtő) erejének ma nincs határa. Ezek a hírgyártók már „alakokká” váltak közöttünk. Most már tudjuk jó formán, kinek „szabad” és kinek nem szabad lelkünk reményeit vagy féltő aggodalmait közölni. S kinek kell azt mondanunk a lázas kérdezősködésre:

— Tuds-e valami újabb hirt?

— Még ha tudnék se’ mondanám. Felebaráti szeretetet akarok gyakorolni. Meg akarok menteni a dutyitól. Mert úgy van, hogy az illetékes hatóságok most már nem igen kukoricézának a vészmadarakkal, hanem letartóztatják, mint a közre veszélyes hírgyártókat . . . foglyokká teszik. Helyes. Csak itt is tapintat, hideg vér és bizonyosság szükséges. Mert ha e védelemben is bemondások, a hallott beszédnek elferdítése vezet a védelmet, tüllovünk a célon. A háborut bírjuk és végtül végig ki is bírjuk. A vészmadarakkal pedig itthon bánunk el.

A háboru.

220 ezer fogoly. A nagyvezérkar közlése szerint szept. 11-ig Németországban 220 ezer hadifoglyot helyeztek el különböző fogolytáborokban. Hát azóta!

A foglyok a következőképpen oszlanak meg:

Franciaiak: 1686 tiszt, 85.700 közember; oroszok: 830 tiszt, 91.400 közember; belgák: 740 tiszt, 20.200 közember; angolok: 160 tiszt, 2350 közember; A fogoly tiszték közt van két francia tábornok, az orosz foglyok közt két vezénylő és 13 más tábornok.

A belga foglyok utban vannak a különböző fogolytáborok felé.

(Miniszterelnökség sajtóosztálya)

A mi tisztikarunk eddigi vesztesége. Az eddigi veszteségi kimutatás szerint a mi részünkről elesett egy tábornok, négy vezérkari tiszt, 21 százados, 8 főhadnagy, 31 hadnagy és 21 zászlós.

Hány katonával támadtak meg minket az oroszok. Számszerinti ereje egy orosz hadosztálynak — 16 zászlóalj; 32 gépfegyver, 3 század lovasság, 6—8 ütég. Vagyis hadosztályonként van az oroszoknak huszezer emberük és ötezer lovuk. Ebből a tűzvonalba küldhető.

tizennégyezer csatár.

32 gépfegyver.

50—60 ágyu.

400 lovas.

Hadosztályonként huszezer ember, az ötven divizionál kerek egy millió katouát jelent. *Hozzávetőleg tehát ennyi emberrel támadtak meg minket az oroszok.* Sokakban ez a szám talán csalódást kelt. Bizonyára voltak, akik azt hitték, hogy mi 3—4 millió oroszot fogunk megverni Galicziában. De ismétlem erről szó sincs. Egy millió embernek az ellátása is hihetetlen nehézségeket okoz. Ekkora tömeget még soha csataterre össze nem gyűjtöttek. Most először találkoznak egymással ilyen óriási seregek. És összeapásuknál meg fog dobbanni a föld és kifognak áradni a vizek . . .

Ugy szövetséges hadaink, mint a mieink semmi okot nem adnak arra, hogy Istenbe vetett erős bizodalommal ne várassuk a győzelmet. Ez óriási háborut máról-holnapra megítélni és róla ítéletet mondani nem a mi türelmetlen lelkünk van hivatva. Mi tegyük meg itthon kötelességünket a szeretet harczában; és bizzunk a jó Istenben, hogy a mi hadvezetőségünk bölcsessége és vitéz katonáink halált megvető bátorsága és csudás kitarása megteszik a maguk hősi kötelességüket, zászlóinkat pedig diadalra segítik.

Egy hadban levő katona, tanító tábori levelező lapjából. Tábori posta. IX/78. Kedves Szüleim, (szept. 2-a) Isten segítségével üldözzük ám a muszkát. Jó egészségben és jó időben, mely hűvös éjjel. De van elég gaz, a mibe bebujhatunk és tulateszünk a hidegen. Tesenek csak nyugodtan lenni. mert az oroszok már szörnyen menekülnek és adják meg magukat egymás után. Isten áldását stb. Józsi. K. u. K. Marsreg. No. 12. 4/5. Marskomp. II. zug Feld. post. nom. 280.

A háboru napjai.

Agusztus 24. A bajor trónörökös vezetése alatt álló csapatok átlélik francia területen a Lunéville—Blamont—Cirey vonalat. A német hadtest bevonul Lunévillebe. Albert württembergi herceg hadserege visszaver egy francia sereget, mely a Semois-n nyomult át. A német csapatok a Maas folyótól nyugatra Maubeuge felé nyomulnak s egy angol lovas dandárt megvernek. A belga harczterén a németek elfoglalják, Namur a legnagyobb belga erősség öt erődjét. A többi négy erőd elesése is küszöbön van. Csapataink a bucovinai határon, Novoszieliczánál, a román, orosz és bukovinai határ találkozásánál visszaverik egy orosz hadosztály betörési kísérletét s nagy veszteségeket okoznak az oroszoknak. A Visztula mindkét oldalán hadseregünk előrenyomul s a Visztulától nyugatra, csatlakozva a német szövetségesekhez, kisebb csatározásokkal átlépi a Lysa-Gora hogységet

és eléri a Kamionka folyó Kieleze és Radom közötti részét, mintegy negyven kilométernyire Ivangorodtól. A Visztulától keletre haderőnk Kraszniknál két orosz hadtest egy erős csapatrészt visszaveti. Több ezer orosz esik el, zászlók, gépfegyverek, ágyuk esnek zsákmánnyul.

Agusztus 25. Újabb részletek a Krasznik melletti ütközetről, mely az orosz harczterén eddig lefolyt legjelentékenyebb hadi eseménynek bizonyult: seregeink több mint 3000 foglyot ejtettek, három zászlót, husz ágyut és hét fogattal ellátott gépfegyvert zsákmányoltak. A monarchia kézbesíti az utlevelet Aimaro Sato bécsi japán követnek s visszahívja tokiói nagykövetségüket. A Csingtauban levő Kaiserin Elisabeth hadihajó parancsot kap, hogy vegyen részt a japán elleni harczokban.

Agusztus 26. Namur összes erődjei elesnek, Longwyt is elfoglalják a németek, nemkülönbén bevonulnak Gentbe. Az északi francia főseregnek, melyhez a Calaisnál és Dunquequenél partraszállott angolok is csatlakoztak, French angol tábornok a fővezére.

Agusztus 27. Ausztria Magyarország hadat fűzen Belgiumnak. Ferenc József király II. Vilmos német császárnak a Mária-Terézia rend nagykeresztjét, Moltke tábornok, német vezérkari főnöknek pedig ugyane legmagasabb katonai érdemrend parancsnoki keresztjét adományozza.

Agusztus 28. Augusztus 26-ika óta óriási csata folyik hadseregünk és az oroszok között a Visztula és a Dnyeszter közötti területen. Balszárnyunk mely a kraszniki csatát vívta győzelmesen halad előre. Az orosz középhad a Visztula és Bug közti terepen, Ravaruszka és Zlucsov között, másfelől Tarnopolon át benyomult Galicziába, a mi derék hadunk erőteljes ellenállása közben. Derék hadunk balszárnya Ravaruszka és Zsolkiev között nagy sikerrel hatol előre. A csata melyhez hasonló embertömegek még soha sem állottak szemben egymással a világtörténelemben, az egész háboru sorsára döntő lesz. A németek győzelmesen nyomulnak előre a Vogézekig. Maubeugenél megverik az angol csapatokat, a Maas folyó, Sambre és Namur között. Namur összes erődjei elesnek, Maubeuge ostroma megkezdődik. Longwy is elesik. Az Antwertpen elzárására kiküldött haderő megveri a belgák négy hadosztályát.

Agusztus 29. A nagy csata folyik tovább négyszáz kilométer hosszúságú területen. Kraszniknál győztes balszárnyunk állandó harcok közt győztesen nyomul előre Lublin felé s elfoglalja a Duza—Niedzevicza közti megerősített magaslatokat. Középhadunk balszárnya szintén nyomul előre a Visztulától keletre; jobb szárnya mely a romániai hotárig terjed, erős védelmi állásban küzd az oroszok balszárnyával. Nyilvánosságra kerül a kraszniki győztes hadsereg vezérének neve: Dankl Viktor lovassági tábornok. Egy másik hadseregünk, mely a kraszniki balszárnyat a középhaddal összeköti a Wieprz és a Bug folyók közt orosz földön halad előre; egy orosz divíziót megver. A németek Hildenburg tábornok vezetése alatt megvernek egy a Narev folyó irányából előnyomuló orosz hadsereget, Gilgerburg—Ortelsburg környékén. Ez az orosz hadsereg öt hadtestből és három lovas hadosztályból áll. A németek Löwen belgiumi várost, melynek polgársága utcai harcokban támadta meg a német katonákat, földig lerombolják.

Előfizetőink szives figyelmébe.

Tisztelettel kérjük előfizetőinket, hogg a lap előfizetési árát mielőbb beküldeni sziveskedjenek. A mostani nehéz időkben nekünk is felelősségteljes kötelességet kell teljesítenünk. Lapunknak mindig, de különösen most fontos missiója van. Mi igyekszünk hivatásunkat lelkiismeretesen betölteni, kérjük azért ismétellen előfizetőinket, hogy bennünket anyagilag is támogathatni sziveskedjenek, mert valamint háborut viselni, úgy lapot szerkeszteni és kiadni pénz nélkül nem lehet. Kiadóhivatal.

Emlékeztető.

Az Oltáregyesület munka délutánjai.

Hétfőn, kedden, esütörtökön és szombaton 2 órától 6-ig az Irsik konviktus nagyszobájában. Résztvevő hölgyeket szívesen lát az egyesület. Kilenczedeztől, könyörgő ájtatosságot tartanak szeptember 12-étől ugyan e hó 20-áig befejezőleg, naponként fél 6 órakor a zárdatemplomban. Minden jótékonyaságu tárgyat elfogadnak és rendeltetési helyére juttatnak; az Irsik-konviktus elöljárósága. (Különösen vászont, sebkötéléket, paplant, lepedőt, melegruhát, ágyat, huzatot, bort, lisztet, kenyert, befőttöt stb.)

A székesegyházban (I. sz. plebánia) a reggel 7 órakor mondott szent mise után végzik a könyörgő ájtatosságot győzelmünkért és az ezt követő békeségért. Ugyanott végezhetik katonák, hívek szent gyónásukat és áldozásukat.

A ferenczrendiek kolostora, szent János templomában (Wesselényi-utca II. sz. Plebánia) naponként délután 6 órakor van a könyörgő ájtatosságot szentség kitételével. Ugyanitt végezhetik a hadba vonulók és hívek egyaránt sz. gyónásukat és áldozásukat a kora reggeli időtől.

A Kálvárián Jézus Szíve templomában. Szentségkitétel könyörgő ájtatosságot naponként este fél 7 órakor. Mindennap a 7 órai mise után könyörgés a hadbavonultak győzelméért, békéért és az elesettek lelkiüdvéért. Minden vasár és ünnep nap este 6 órakor szent beszéd, könyörgés — áldással. A kongregáció tagjai a hónap első vasárnapján, Jézus szíve társulata, valamint a „Jó halál“ társulat a hónap 3-ik vasárnapján közös áldozásukat végzik. Közös áldozásukat ugyanitt végezhetik a hadbavonulók és hívek is szentgyónásukat illetőleg áldozásukat a reggeli és d. u. istentiszteletek idejének körében. Szükség esetén minden időben.

A püspöki Liceumban (papnevelő) az új tanasztendő megnyitása szeptember 20-án lesz.

A zárdatemplomban (irgalmas nénék) minden vasárnap 10 órakor nyilvános szent mise; d. u. 4 órakor litánia. Minden hó első vasárnapján reggel 8 kor az Oltáregyesület szent miséje. D. u. 5 kor Szentségimádás és szent beszéd.

A szatmárnémeti kir. kath. főgimnáziumba beiratkozott tanulóknak szeptember 20-án délelőtt félkilencz órára meg kell jelenniök, mivel az iskolai év ezen a napon nyílik meg.

Vonatok indulása az új rend szerint. Értesítjük a t. közönséget, hogy f. hó 12-től kezdődőleg a Szatmár—felsőbányai vonalon a délutáni vonat helyett az esti vonat már indul. Az új rend szerint Szatmárról Budapestre indul két vonat: az egyik éjjel 1 óra 20 perczkor, az Budapestre érkezik este 6 órakor (kel. p. u.), a másik indul d. u. 2 óra 12 perczkor s érkezik reggel 7 óra 20 perczkor. Budapestről indul reggel 7 óra 20 perczkor, Szatmára érkezik éjjel 1 óra 19 perczkor, a másik vonat indul Budapestről este 6 óra 15 perczkor, érkezik délután 12 óra 32 perczkor. Püspök-Ladányinál minden vonaton át kell szállni. Több átszállás nincs.

A Vöröskereszt önkéntesei. A Vöröskereszt önkéntes, áldozatos hölgyei és férfiai igazi felebaráti szeretettel, a hitből eredő, önzetlen készséggel, kitartó szorgalommal veszik ki részüket a sebesültek kórházaiban. Örömeiben sir a nemzet Geniusza, mikor látja ezt a szeretet-munkát. Van még hitből eredő szeretet. Isten gondolatából kisugárzott önfeláldozás, amelyről a szeretet nagy apostola beszél. Ezt a munkát csakis a szeretet forrása teheti állandóvá, kitartóvá. *A ki nem ebből a forrásból táplálkozik, az rövidesen otthagya a szeretet munkáját.* Az a millió nem neki való. Szalad tőle. Ma minden oly nő, férfi, a ki a szeretet forrásából végzi imádságos munkáját, a ki mossa, kötözi a hősök sebeit, éjjeket virraszt és vigasztal öntudatlanul is Páli szent Vinczének fiai és leányai. Krisztusnak fiai és leányai.

A pápa a világbékéért.

Sokszor történt a história folyamán, hogy Szent Péter utódjai közbevetették magukat a világnak, a nemzeteknek békéjéért. Vagy maguk a békélendők választották perdöntőnek. Vagy maga a pápa lépett közük, mint a békeségnek hivatott és részrehajlatlan apostola.

Bár úgy történhetett volna most is! Bár az igaz békeségre való törekvés vehette volna magát közbe. És nem a hazug békének ezárja, a ki a görög keleti egyházfejeként tolja fel magát és a ki hamis kereszténységének hangoztatása mellett (hiszen rémitő a helyzetünk Oroszországban az egyesült gkatholikusoknak; irunk majd erről) — hazugsággal az ajkán, véres kancsukával a kezében ezt a világháborút, ezt a borzalmat felidézte.

Krisztus helytartója most, uralkodásának ugyszólván első napjaiban... első és legfőbb, jogos hivatásának tartja, hogy valódi apostoli felhívással kísérelje meg a nagy, szinte csudás gondolatot: visszaszerezni a világnak a békeséget és annak áldásait. Nem csak pusztán felhívással. De hogy az apostol mellett a Szuverén uralkodó is megszólaljon: a pápai szentszék hivatalos diplomacziái lépéseket tesz a vérontás megszüntetésére.

Mi következménye lesz ennek az igazán fonséges lépésnek: a jó Isten kezében van.

Egy bizonyos, hogy XV. Benedek megfelel világapostoli hivatásának. És hogy az egész világ előtt tanubizonyságot ad arról, hogy a népek anyja az egyház... a békeségnek egyháza.

A pápának ez az első encziklikája.

*

„Osservatore Romano“ közli is a pápa első encziklikáját, melyben a pápa rámutat arra, hogy a borzalmas harezi színjáték borzalommal és aggodalommal tölti el, mert látja, hogy Európa legnagyobb részét, tűz és harez uralma alatt, keresztény vér festi most pirosra. A pápa nem akarja elmulasztani, hogy kísérletet ne tegyen arra nézve, hogy a nagy szerencsétlenség befejezését meggyorsítsa.

Az encziklika így végződik: Szívünk mélyéből kérve kérjük azokat, akik a népeket kormányozzák, szüntessék meg viszálykodásukat az emberi társadalom javára. Gondoljanak arra, hogy sok gyász, nyomorúság kíséri a halandók életét, nem szükséges, hogy még több nyomorúságot gyászt halmozzanak rájuk. Lássák be, hogy elég volt a romboló műből és a kiontott vérből. Sieszenek a béketárgyalásokat megkezdeni és nyújtsanak békejebbot egymásnak. Így Isten legnagyobb áldását fogják megnyerni maguk és népeik számára. Ohajtott szíves szolgálatot tesznek a pápának, kinek apostoli helytartósága gyakorlásában nagy nehézségeket okoznak a bonyodalmak. A pápa azt mondta környezetének, hogy mindent el fog követni a béke helyreállítása érdekében.

*

A világ-lapok és a magyar sajtó mély tisztelettel és komolysággal, szinte ihlettel tárgyalja a pápa béketörekvéseit. Bár reménytelenül néznek a béke felé.

Egyik tekintélyes napi ujságunk például ily gyönyörűséggel és magas szárnyalással ír a pápa szándékairól:

— A világháború véres vizei fölött ma egy szelid, fehér galamb jelent meg, félénken és fáradtan: az új pápa első encziklikája. A béke olajágát kínálja a nemzeteknek. Vajjon elfogadják-e? A testvériséget és emberi szolidaritást prédikálja. Vajjon meghallgatják-e? Nem fog-e az apostoli szózat elenyészni az ágyuk dübörgő zajában? Félünk, hogy Róma most hiába beszélt. És mégis oly végtelenül jóleső tudnunk azt, a világi

hatalmak fölött, a melyeket ránk uszított ellenségeink versengése, hazugsága, alatomos rosszindulata, él és virraszt az a lelki hatalom, a mely nem ismer sem versengést, sem rosszindulatot, sem hazugságot. A világi hatalom mind mulandó, mind elomló; a lelki hatalom örök, mert Istentől van, És vele van a békeség, a jóindulat és az igazság. Mert jelszava és lobogójának fölírása ez: Dicsőség a magasban Istennek; és béke az embereknek, a kik jót akarnak. Δ

Egyházmegyei hírek.

A perecsenyi plebánia felállítása.

Püspökünk Mária nevenapján kelt elhatározásával 1914. október 1-jével felállította a perecsenyi új plebániát. Hozzácsatolta Drugetháza, Ószemere, Ujszemere, Szemerekő, Kapuszög és Ókemencze főkegyházakat. Az így felállított plebániát a felsőugyi esperesi kerületbe osztotta be és lelkészévé Bártfai Kálmán mármaroszi-geti segédlelkészt nevezte ki, akire a turjaremetei plebánia adminisztrálását is rábízta. Perecsenyben 1908-ra készült el a díszes új templom, melynek építésére a király Ő Felsége 200, b. e. Meszlényi Gyula püspök 9140, Kádár Ambrus, Hehelein Károly és Lesenyey Ferencz prelátus kanonokok 1522, a Bantlin-féle vegyigyár igazgatósága 10.000, a perecsenyi róm. kath. hitközség 3750, Lessenyey Ferencz prelátus kanonok a főoltárra 1030, a vallás és közoktatásügyi miniszter 3000 koronát adományozott. A perecsenyi templom építése és plebánia felállítása körül igen nagy érdeme van Benkő József apátkanonok, volt ungi főesperesnek, aki ezen ügyben évtizedeken át fáradhatatlan tevékenységet fejtett ki, továbbá Rohu Szeverin gyárigazgatónak, a perecsenyi róm. kath. egyháztanács és iskolaszék világi elnökének. A hozzávételül 25.000 koronába kerülő plebánia-lakot püspökünk a sajátjából fogja felépíttetni, ideiglenesen pedig lakást bérelt a lelkész számára.

Kinevezések a kir. kath. főgimnáziumnál és a tanítóképzőnél.

Ratkovszki Pál, tb. kanonok kir. főigazgató, és szatmári főgimn. igazgató 35 évi szolgálat után saját kérésére nyugdíjaztatván, a vk. miniszter az igazgatói teendőket ellátásával Bagossy Bertalan főgimn. tanár, szatmáregyházmegyei áldozópapot bizta meg. — A kir. kath. tanítóképzőintézetben püspök ur ömeltósága a Schweigler Ferencz elhalálozásával megüresedett tanári állásra Lengyel József szatmárcseki lelkészt nevezte ki. Ugyanezen intézethez Bodnár István okl. polgári iskolai tanítót a matematikai tanszakra óraadóként nevezte ki és mint helyettes a székesegyházi orgonistái teendőket ellátásával is megbízta. Juhász József tanítót ideiglenesen a gazdaságtan tanításával, Kárász Gyula iskolatestvért pedig a gyakorlóiskola vezetésével bizta meg.

Segédlelkészek változása. A kassai katonai helyőrségi kórházhoz behívott Zupka Vilmos helyére a püspök Merlák Ferenczre nevezte ki Pálóczi Tibára segédlelkészeknek, ennek helyébe pedig Lukács Antal nagybereznai segédlelkészt küldte, Pakocs Károly vezett papnövendéket pedig aki novemberben fog diakonussá szenteltetni, Máramaroszigetre küldte hitoktatóknak.

Pályázat. Az egyházm. hatóság a XV. sz. körlevelében a szatmárcseki plebániái javadalomra f. hó végéig pályázatot hirdetett.

Hálaadó szentmise. A világtörténeti esemény, az új pápának, XV. Benedeknek megválasztása valójában nagy örömet okozott a föld kerekén. Ha mindig hálával emelte fel szemét a katolikusok milliója, valahányszor Isten akarata szerint való módon látta a megüült pápai székben Krisztus Urunk új helytartóját: úgy ma különösebben szakadt ki a hála imádsága a lelkekből, mikor aggódva, sőt remegve tekintünk Európa, sőt a világ vízivatarába. A szatmári székesegyházban (és e napon az egész egyházmegyében) hálaadó szent mise volt vasárnap (szept. 13-án), melyet „Te Deum“ előzött meg. A középpontban a szentmisét meggyes püspökünk végezte teljes oltárszolgálattal. A szent beszédet Kertész Pál mondotta. Mise előtt a főpásztor „Te Deum“-ot intinálva: a teljes kórus adta

elő Pataky Lajosnak a hálaadó énekét. Vala mint egész istenitisztelet alatt is e kórus énekelt szép klasszikus énekszámokat a tőle már megszokott készültséggel és lelkesedéssel. A székesegyház teljesen megtelt a hívők sokaságával. Valami felemelő, valami csodás hit zengett ki a pápai himnusnak hangjaiból és hatalmas tartalmából. Mintha most sokszorosan és érthetőbben szólott volna lelkünk-höz a gyönyörű ének szárnyalása:

Hol szent Péter sirba téve
És Rómának dobog szíve;
Ezrek ajkán, ezrek nyelvén:
Hő ima zeng édesdeden...
Tartsd meg Isten szent Atyánkat
Krisztusnak helytartóját.

Országos szentségimádás napja. Mária nevenapja volt szombaton. A Boldogság Szűznek, Magyarország patronájának Boldogasszony anyónknak névünnepe. Ez a név őseink csatakiáltása hajdan s úgy nekik mint nekünk reményünk és vigasztalásunk. Anyónknak névünnepe volt ez, aki szeliden hajolt fölé ennek a vérző nemzetnek és aki ellenségeinkre oly rettenetes, mint a táborok rettenetes csatasora. A kegyelmek napja volt ez, amikor az egyház teljes bucsut ad azoknak, akik e napon ájtatosan járulnak a szentáldozáshoz. Ez a nap az országos szentségimádás napja is volt az, országos fohászé hadaink győzelméért, a hadbavonultakért és a béke helyreállításáért. Egész Magyarország minden templomában a legméltóságosabb Oltárszentségben jelenlevő Jézus trónolt az oltárokon és vigasztaló, erősítő kegyelmével, isteni szívével fogadta azokat, kik őt felkeresték. A mi templomaink is megteltek hívőkkel. Közös áldozások felemelő jelensége bizonyította a mi kath. hitéletünkben is, hogy állhatatosan, rendületlenül hisszük és valljuk, melyszerint győzelmünkben az Isten segítségével az igazság hatalmának kell döntenie.

X. Pius utolsó diplomáciai cselekedete. Berlinből jelentik a P. Lloydnak: X. Pius pápa legutolsó diplomáciai fogadásánál történt. A szent atya igen komor hangulatban fogadta az orosz nagykövetet s méltóságteljesen így szólott hozzá:

— Nem fogadom el egy olyan állam képviselőjének üdvözlését, a mely a szentszék minden türelme és engedékenysége dacára nem tudja magát elhatározni, hogy ígéreteit teljesítse. Önöknek egyetlenegy államférfiuk sincs, a ki a nekünk vagy az orosz katolikusoknak tett ígéreteket teljesítette volna.

Az orosz diplomata, a ki nem volt elkészülve ilyen fogadásra, ijedten válaszolt:

— Szentséged, de ez nem igaz...

A máskor oly szelid és jó pápa nem tűrhette, hogy valaki az ő szavában kételkedjék. Felált trónszékéről és heves taglejtésekkel, melyek élénken mutatták a pápa jogos haragját, így kiáltott:

— Ismétlem, hogy egy ígéretüket sem teljesítették, s ön merészkedik a pápa szavát hazugságnak bélyegezni. Nagykövet ur, felszólítom, hogy távozzék.

Halálsápadtan támolygott a nagykövet az ajtóhoz.

E hirt nagy fentartással közöljük. Azon egy csöppet sem csudálkozunk azonban, ha ez megtörtént. Ha így történt. Ki ne tudná, hogy a muszka államférfiak ígérnek, hazudnak és az igazságot még az egész világ vérbe borítása árán is — megcsufolják.

Feledjünk mindent! — a mi politika volt. Valaki beszél, írja a humorban kifoghatatlan Pezcek Demeter, hogy álmában levelet irt Justh Gyulának és megkérdezte tőle, mikor indul ama bizonyos küldöttség Szent-Pétervárra és kérte, hogy postafordultával válaszoljon, mert ő is csatlakozni akar de választ nem kapott. Mikor aztán felébredt, az eszmét oly kitűnőnek találta, hogy tényleg megírta a levelet, de válasz arra sem érkezett. A mi különben érthető is. (Jól teszi, hogy nem válaszolt. Feledjünk mindent, a mi politika volt. Még azt a bizonyos küldöttséget is. Talán nem is volt igaz. Olyan más világban volt. (Szerk.)

A huszárok bucsuja. Az irgalmas nének kolostorában elhelyezett kórházban, főleg az elsőknél érkezett sebesültek, huszárok közül sokan meggyógyultak már és mindjárt bucsut is vettek a kórháztól. A „vörös ördögök“ bu-

bucsuzása megható volt. Azok az ördögök, kik-től a muszka katona jobban fél, mint az atyus kancsukájától, oly humánus, emberséges bucsuzással távoztak a kolostorból, hálás érzelmüknek oly őszintén és meglepő közvetlenséggel adtak kifejezést, hogy példát vehetnek tőlük mind-azok, kiknek a jó példára e tekintetben nagy szükségük van. Katonás sorba vágta magukat az ápoló nénék előtt, „előre“ állott őrmester szószólójuk és keresetlen, de annál őszintébb szavakban nyilvánították ki, hogy ők úgy távoznak, mintha „otthonról“ bucsuznának. Ő velük úgy bántak, mint az édes anyák bánnak beteg vagy lábadozó gyermekeikkel. Az Isten fogja megfizetni ezt a nagy jótéteményt és ők igyekezzenek meghálálni, ha kell életük újabb feláldozásával.

Apponyi a pesszimistákról. Apponyi Albert gróf egy társaságban a pesszimistákról a rémlátókról ezeket mondotta:

— Ezek ellen a pesszimista urak ellen van nekem egy javaslatom: Össze kellene fogdosni őket és egy messze fekvő magányos szigetre kellene őket deportálni. Ott aztán lógassák továbbra is az orrukat és nyugtalanítsák egymást. De minket hagyjanak békében.

Mankóra is szükségük lesz a sebesült katonáknak. A sebesült katonák rögtönzött mankóra voltak és talán vannak is kényszerülve. Egyes városokban már felhívások jelentek meg, hogy az asztalosok jó higiénikus mankót és (botot is) készítsenek. Az asztalosok ezekkel az ajándékokkal igen nagy jótéteményt fognak gyakorolni.

Elfogyott... Nem, óh nem a regimentünk. Hanem a vitézségi érmeink fogytak el. Katonáink vitézségében bizonyára senki sem kételkedik. Az ősi magyar virtusról szólnak a nép ajkán felesendő dalok, a költők énekei; erről tesznek bizonyosságot azok a rövid táviratok, melyeket nap mint nap kapunk. De legszebb bizonyíték erre nézve az, hogy már a háboru kezdetén elfogyott a — vitézségi érem. A hadügyminisztérium sietve vereti az ujakat az állami pénzverőben. Gazdája akad annak, mindnek.

A sebesülteknek nem szabad gyümölcsöt adni. A belügyminiszter rendeletet adott ki, amelyben végtelen elismeréssel nyilatkozik a közönség amaz áldozatkészségéről, amit a sebesült katonákkal szemben tanusít. Mindazonáltal tekintettel arra, hogy a sebesülteket váró katonákat szeszitalokkal és gyümölcseivel is traktálják és emiatt a katonák szigorúan tiltja a szeszitalok és gyümölcsök ajándékozását. Különösen nem szabad éretlen gyümölcsöt adni a katonáknak. A miniszteri intézkedés azonban nem tiltja, sőt megengedi, hogy a sebesülteknek befőzött állapotban adjanak gyümölcsöt.

A helyi vonatok köréből. A Máv. debreczeni üzletvezetősége beszüntette a Szatmár—Királyháza—Msziget—Kőrösmező között közlekedő helyi vonatok. A helyi vonatok közlekedése ismét helyreállt és pénteken délután már elindult az első helyi vonat Királyháza felé.

Egy családból huszonegy katona. Marosvásárhelyről jelentik: Széplaki Ödönnek a marosvásárhelyi tábla bírójának az oldalági rokonokat beleszámítva, huszonegy rokonát vittek el a két harczterre. Bizonyára vannak még ily családfák a magyar földek más területein is.

A helyi kir. kath. tanítóképző intézetnek új (1914/15-iki) tanesztendeje szept. hó 15 én nyílt meg. Az intézetben most is sebesülteket váró katonakórház van elhelyezve, a tanterem már másodizbe szorulnak alapos tisztogatásra, mégis megtesz minden lehetőt az intézet, hogy a tanítás mihamarább kezdetét vegye és a lehetőség közt folyjon tovább.

A szatmári Jótékony Nőegyesület akciója. „Szamos“ laptársunknak tudósítója révén tudjuk meg, és szíves készséggel adunk hírt ez uton arról, hogy a Szatmári Jótékony Nőegyesület a legönfeláldozóbb buzgósággal vesz részt az emberszeretett munkájában. A Vörös-Kereszt céljaira 1033.60 Kt gyűjtött; nyilvántartja, segívezi a város szegényeit; naponta látogatja a kórházakat, tápláló eledeleket osztva az üdülő betegeknek; árvaházát fetajlotta napközi otthonnak; a sebesült katonák

számára összesen 554 darabb fehérneműt gyűjtött, sőt saját pénztárából ujabban 200 koronát adott vászonra, melyből — s a Lechner nővérek, Jékei Károlyné elnök stb. által ajándékozott anyagból ujabban 232 drb. fehérneműt varrtak a nemesszívű nők. A fáradhatatlan elnök mellett különösen közönet illéti Polyánszky Miklósné, Botos Gyuláné, és Runyay Sándorné urnókat, kik a ruhaszabást és munkafelügyeletet végezték. — Ugyanitt hálással említi meg, hogy Markos Imréné urasszony 96 Kt és több tagot gyűjtött a Vöröskeresztnek.

A női kereskedelmi tanfolyamon az előadások folyó hó 16-án megkezdődtek. Tekintettel azonban a kivételes helyzetre, a még üres pár helyre a közelebbi napokban jelentkezők felvétetnek.

A jótékony cipésmester. Jut eszünkbe, hogy mikor a magyar kulturának alapjait raktuk le... egy napszamos a Nemzeti Színház építkezésénél 3 ingyen napot ajánlott fel. Most mikor felépült magyar kulturánkat védelmezzük: egy derék szatmári cipésmester, neve szerint való Csernovfszky Antal ingyen cipőjavítást és ujaknak a készítését vállalja. Szegény családok gyermekeinek, itthonmaradt szegény öregek részére. Pedig ő maga is napról-napra keresi kenyerét.

Nyolcz testvér a háboruban. Unger Sámuel soproni földmivesnek nyolcz fia van a háboruban. A bevonult fiuk közt van tiszti, altiszt, ujoncz, baka, tüzer, huszár és utász is. A derék szülők büszkeséggel viselik sorukat és azt mondják, a hazáért minden áldozatot meg kell hozni.

A hős dobos. A sr.-queotini csatában történt, hogy egyik csapat dobosa elesett. Mikor ezt Eitel Frigyes trónörökös látta, kezébe vette a dobot és az ezred élére állva verte tovább a marsot ezzel a kiáltással: „Előre bajtársak!” A katonákon izzó lelkesedés vett erőt és óriási győzelmet arattak a francziák fölött.

Kibujt egy orosz a bőrből, zöld munda-jából. Ő ott maradt valahol a Kraszniki csatatéren, a munda-ját pedig fegyvereivel együtt elhozta N. Váradra egy vitéz főhadnagy s kiállította egy kirakatba. Az emberek megállnak előtte, beszélnek róla, bírálgatják. Gyöngye legény lehetett, mert a kabát alig illenek a mi fiaink közül egy fiatalra. Ott van az előrs puskája és dardája is. Nagy csoportokban bámulják az emberek a muszka munda-ját: hát akkor egy egész armádia eleven muszkan mennyit bámulnának. Pedig hány ilyen armádia áll ott a galiczi csatatéren.

A katonák ügyes-bajos dolgainak elintézésére alakult bizottság vármegyénkben. Elnök: Kölcsey Ferencz dr. vármegyei tiszti főügyész Nagykaroly. Tagok: Nagykaroly város: Borody György, Nonn Gyula, Berger Armin. Nagybánya város: Dr. Makray Mihály, Révész János, dr. Weisz Ignác. Felsőbánya város: Dr. Moldován Ferenc, Spáczay Gyula. Nagykárolyi járás: Dr. Falussy Árpád, Csighy István, Zahoránszky István. Mátészalkai járás: Nagy Zsigmond, Kathona Géza, Gál Sándor, dr. Fuchs Jenő. Csengeri járás: Sulyok Ede, Kun István, Lichman Kálmán. Fehérgyarmati járás: Dr. Jármy Béla, dr. Hunvald Izidor, Kormány Lajos. Szatmári járás: Dr. Nagy Vinceze, cs. Mayer Sándor, Böszörményi Emil dr. Szi-nérváraljai járás: Dr. Lányi Sándor, ifj. Papolezy László, Neunan Zsigmond. Nagybányai járás: Molcsányi Gábor, Révész János, dr. Drágos Theofil. Avasujvárosi járás: Széll György, Nagy Bálint, Nyáguly Mihály Károlyi-erdői járás: Rébay Dezső, dr. Mets Gyula, Leichtman Oszkár. Nagysomkúti járás: Mann Lajos, Boesánszky Márton, dr. Olsavky Gyula.

Őszinte lélek.

A falusi asszony meglátogatja sebesült férjét a városi kórházban. Találkozik az orvosossal, ki kerekén megmondja neki:

— Bizony asszonyom, férjének le kell vágni mind a két lábát.

— Hát ha a hazáért így kell, legyen meg a jó Isten akarata. De a háboru előtt új eszimpárt vettem szegény embernek, mit csinál most veled.

A vármegyéből.

A közigazgatási bizottságból. (A „H. Sz. tudósítójától.) A mult heti (szept. havi) pénteken lefolyt közigazgatási bizottságnak igen főben járó tárgyalása volt a vármegye gazdasági ügyének megbeszélése és segítő akciójának kérdése. A földmivelésügyi miniszter ugyanis azt kívánja, hogy a vetőmagvak kölcsönéért szavatoljon maga a vármegye is. A közigazgatási bizottság igen súlyosnak tartja a feltételeket abban a megyében, a hol az 1914. évben termésről egyáltalában beszélni sem lehet. Sőt a viszonyok kellő feltáráásával felterjesztést intéz a kormányhoz, hogy a megye részére *husz ezer métermázsa őszi vetésre való magot juttasson.* E kérdésben több felszólalás történt. A szakjelentések közt különös figyelmet keltett a *kir. tanfelügyelőnek az a jelentése, hogy a vármegyéből 144 hillelekezteti és 56 állami tanító vonult a harcra.* Rf.

A Vidék.

A mi népünk. Multkori közleményünk óta a következő községeknek adományairól értesültünk: Szatmárhegy, Baliz és B. Vasvári, Kapnikbánya Deréz, Szászberek, Porosalma, Dara, Magasliget. Fehérneműek, párnák, készpénz-gyűjtések, szalmazsákok stb. A szatmárhegyiek, a Csonkason tartózkodó menekülteket is gyámoltatták. Folytatolag: Matolas község, Tur Istváni, Piskárkos, Gyöngy, Okörítő, Botpalád, Géres, Kispalád, Lázári községekből érkeztek jelentékeny adományok.

Munkács E hadászatiilag oly jelentős helyről a következőket olvassuk a „Munkács“ cz. lapban. Minden városnál s így Munkács városnál is meg van a befogadó képességnek egy bizonyos határa, amelyen túl menni csak a lakosság békéjének feláldozása, a közbiztonság megszűnése és a közegészségügyi viszonyok felbomlása árán lehet. Nálunk ez az állapot már néhány napja beállott. A vidék és a város, a szállítási nehézségek miatt is, egyáltalában nem vagy csak nagyon drágán tudja a szükségessé élelmiszerekkel a tulszaporodott lakosságot ellátni. A lakások, udvarok, fűszerek mindent zsumfolva menekültekkel, akiket sem ellenőrizni sem számon tartani nem lehet. Vanak szobák ahol 20-25-en hálnak egy éjjel. Képzeliük el mi lesz ha kiüt egy ragályos betegség! Nem is beszélve tehát arról, hogy az olyan hadászatiilag fontos területeken, mint Munkács, mennyi veszélyt rejthet magában ez az állapot, nem is téve felelőssé őket szegényeket, azért a pánikért amelyet megjelenésükkel a lakosság között okoztak, csak a vitális közrendészeti és közegészségügyi érdekre hivatkozunk, amikor arra kérjük a hatóságokat, hogy változtassanak ezen a helyzeten. Nem brutalitásokról stb. gondolunk! Távollól sem. Szép szóval felhívás utján meglehet értetni velük, hogy miért terhesebbek ők reánk nézve mint másutt volnának. Meglehet magyarázni nekik, hogy beljebb az ország szívében van sok olyan város, ahol még megfogyott alaposan a lakosság, nem hogy megszáporodott volna, ahol tehát minden zavar nélkül megtelepedhetnek, ahol a mienkhöz hasonló barátságos fogadtatásra találhatnak.

Sárkőzujlak. Tudósítók írja, hogy itt szép és eredményes mozgalom indult meg báró Vécsey Józsefné vezetésével és elnöksége élén. A háboruba vonuló katonák visszamaradt családtagok segélyezését vette kezébe egy bizottság. E bizottságban úgy a férfi mint női tagok vették részt buzgólkodnak. Már eddig 299 kor. 66 fillér készpénz, természetben pedig gabonamű gyűlt össze. Heti befizetések vannak. A bizottság a további működésre élénk gyűléseket tart és folyton permanenciában van. Tudósítónk arról a szép példaadó cselekedetről is értesít, hogy báró Vécsey László uradalmában 49 családot tart teljes konvenczióval míg a háboru tart. (M—ik.)

A tartalékos.

Egy falusi földmives, tartalékos berukkoláskor véletlenül a második osztályu kosiba került. A kalauz rákiált:
— Hé, atyafi, maga nem ide való.
— Eltalálta kalauz ur, mert én csak ugyan — a tartalékba való vagyok.

NÉPHUMOR.**Háborus—Mókaságok.****Az angol trónörökös és a háboru.**

Az angol trónörökös a háboru kitörésekor *azonnal* jelentkezett önkéntesnek. És, hogy mégis *késelt*, egy angol lap a türelmetlenkedő kérdésekre ezzel nyugtatta meg a közönséget:

— A velszi herceg *azonnal* bevonul ezredébe, mihelyt *elkészül az uniformisa.*

Eltalálta.

Fiatal gőbé: Édes apám, hogy csinálják az ágyut.

Öreg gőbé: Hát azt sem tudod?

— Nem én, édes apám. Nem tanultunk ilyet az iskolában.

— Hát úgy, hogy csinálnak egy nagy lyukat. És osztég körül öntik veres rézvel.

— Anye édes apám!

Miért.

— Édes apám! Huszárokat láttam . . .

— Derék . . .

— De hát . . . nem annyi a! Azt szeretném tudni, hogy miért van a huszároknak olyan vékony lábszárak?

— Furesa. Hát nem tudod?

— Törtem a fejem, de nem gyöttem rá.

— Hát annak okáért fiam, hogy könnyen felhuzhassák a szűk nadrágot, ha rohamra trombitálnak.

Családi betegség.

Panaszkodik egy fiatalabb gazda, (a kit, mert — nem volt katona folytonosan boszszantottak.) hogy imé:

— Az öreg apámat bika döfte meg. Anyámat tehén rugta agyon. Engem meg tegnap a ló gázolt csaknem halálra. Bár csak inkább a muszkák ellen mentem volna, akkor legalább ki fogtam volna ezen a mi *családi nyavalyánkon.*

Czár, csináld meg a végrendeleted!

Egy Galiczia felé haladó katonavonat egyik kocsijának falát díszíti ez a felirat. A derék katonák meg vannak győződve róla, hogy a *czár* az ő közeledtüknek hírére már megcsinálja végrendeletét, mert olyan a harczikédvük, hogy Szentpétervárig meg sem állnak. Valaki megkérdezte a katonákat:

— Hát Péter királlyal mi lesz?

— Azt egész népével együtt már megtették a többiek! — volt rá vidám felelet.

Nem moccan senki.

Odaáll az öreg népfölkelők elé egy tiszt és kihirdeti:

— Fiaim, sokan vagyunk. Százhusz ember mehet haza. Százhusz ember lépjen ki. Előszörban, a kinek nagy családja van.

A népfölkelők feszes haptákban állnak. Nem moccan senki. A tiszt megismétli szavait. Talán nem jól értették? Százhusz ember mehet. És nemhogy százhusz ember, de egyetlenegy sem jelentkezett olyan, a ki haza akar menni. A tisztek maguk válogatták ki a fölöslegeseket.

Irmagja se lesz.

A pályaudvaron a légnagyobb a mozgás, a legelevenebb az élet. A jó katonák ének-szóval, meg pipaszóval ütik agyon az időt. Itt-ott egy-egy kaeskarings mondás pattog, melybe bele van szöve a rácz vagy a rácz király neve. Az egyik vonat indulásra kész. Mélyet lélekzik a lokomotív, a kerekek közül sittyeg a gőz. A huszárok éljeneznek, nótáznak, hangosan vannak, mint a hogy katonalegényekhez illik. Az induló vesut mögött készen áll egy másik, de öt percczel később indul oda, a hová az elsőt küldik. A hátulsó vasut ablakain kikönyökök néhány huszár és átkiált az indulónak:

— Aztán nekünk is hagyjatok eleven ráczot!

Visszakiált nagybüszkén egy szakaszvezető:

— Nem lehet az, öcsém! Mire mi utánunk kecmeregték, irmagja se lesz.

Notabene ez a vasut öt perez mulva követte az elsőt.

Jó könyvek és iratok.

Magyar Kultura. II. évf. 1914. szept. 5. 13. szám. Gazdag és nagy értékű, változatos tartalommal. Különös és általános értéke van e füzetben Apponyi grófnak „A mi háborunk“ című értekezésének. Változatos és felemelő képet nyújt Komarik S. J. A visszaállított Jézus T-nak százéves jubileumára irt cikke. De különösen minden magyar embernek olvasnia kellene azokat a sorokat, melyek a Levélszokrányban „Az egyház tana a háborúról“ bevilágítanak a háboru lélektanába és morális kérdésébe. Olvasnia kellene a szociálisanak, a szabadgondolkodónak és a „mi tudósaink“-nak is egyaránt. A „Magyar Kulturá“-nak minden kath. család asztalán és lelkében helyet kellene foglalnia. Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest Horánszky-utca 20. Előfizetési ára egész évre 12 korona, negyedévre 3 korona.

„**A kath. Népszövetség**“ című füzetnek 6-a jelent meg. Tartalma változatos, aktuális és értékes. Melegen ajánljuk. Megrendelhető: Budapest, IV. Ferenciek-tere 7 sz. III. lépcső II. emeleten.) A Népszövetség tagjai illetményként kapják.

„**Az „Élet**“ Országosan felkarolt képes folyóirat. Legközelebb Apponyi Albert irt bele hatalmas cikket „Erköcsi erők harca“ ezimen, melyet minden magyar embernek el kellene olvasni és lelke egyensúlyát vele meg erősíteni vagy helyre hozni. Mi is közöljük ezt a történeti nevezetességű cikket. Az „Élet“-et meg lehet (és kell) rendelni Budapest, Damjanich utca 50. Egy évre 20 korona. Megjelenik minden vasárnap.

„**Vasárnapi Ujság**.“ Legközelebbi száma gyönyörű, aktuális képekkel jelent meg. Komoly, a trivalitást kerülő heti lap.

„**Szent Istvánnapi Beszéd**.“ Irta és elmondotta 1914. aug. 20-án *Veszprémi Sándor* munkácsi rk. esperes-plebános. Ára 30 fillér. A tiszta jövedelem a munkácsi segítőbizottságé. Lelkes, benső, magas értékű beszéd, hazafias égő tüzelle; ott . . . a hol őseink megpihentek, hogy első ezeréves életünknek honfoglalását megkezdhessek. Egyetlen aktuális hibáját is, hogy szent Istvánnal semmi nemű vonatkozásban, még nevének említésével sincs . . . talán e körülményekkel kell mentenünk . . .

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Budapest. S. Igen, olvastam azt a bizonyos czélzást, mikor szerkesztősem legelső számában (jul. 1-ső sz.) megadtam becsületos bihari alispánnak, külön cikkben a „hitvalló“ szóp. címét. Azt irtam igen is, hogy ime a *zöld asztalnál* is teremnek már a hitvallók, a keresztény meggyőződésnek hitvallói. Akkor igen olvastam, hogy ime már egy nyilatkozatát is hitvalló ezim jár a mai „szintelen kath. ujságban.“ Pedig, hogy egy nyilatkozat is hitvalló lelket mutat be, azt fényesen igazolja (és ezzel az én felfogásomat is igazolja) a „Magyar Kultura“ legújabb száma, a hol a Naplóban nyancsak azt írják becsületos bihari megyei Alispánról, hogy „A zöld asztalnál is vannak hitvalló lelkek . . . a keresztény meggyőződésnek dokumentálására és ezt Naplónkban is megörökítjük.“ Szintelen lett e meggyőződéssel a Magyar Kultura? Hát akkor arra a bizonyos czélzásra nem volt megjegyzésem. Gondoltam, hátha a *Teremtő* Ur Isten megengedi végre, hogy annak az urnak egy önálló véleménye, kritikája elsüljön. Köszönöm a figyelemzetést. — **Egy anya.** Bizony lapunk rendes rovatait a közeli időknek gyors egymásutánban való eseményei kiforagtták. Most már rendes kerékvágásba jutottunk. Közelebb levél megy. — **Hitközség.** Az az ünnep igenis fölzsabadított, kivételes ünnepek sorába tartozik. És az a munkateljesítés meg van engedve. Erről nem ártana egy kis tanítás a templomi vallásoktatás alkalmával — **R. T. Térkép.** Aktuális és pompás téma. De aktuálisabban és pompásabban kell azt megírni. A háboru megtanítja az embereket a térkép olvasására. Hatalmasabban, jobban, mint sok professzor. Egy jeles munkatársunk fog erről a témáról írni. — **Mátészalka.** M. Köszönjük. A szép költemény jönni fog, a mint — lehet. — **Nagysomkut.** P. Ezt is köszönjük és sulyt voltunk rá, mert az olyan kézből jó, mely ismeri — a szerkesztői mihelyt. Valami aktuális. Rövidet, velőset és csattanóst. — **Falusi magányban.** Türelmetlenül várja a lapot? Bizony még az utasoknak is erős türelemre van most szükségük. Hát még a postai küldeményeknek váróknak.

Nyomatott a Pázmány-sajtóban Szatmáron, Iskola-köz 3. sz.

ORGONA-GYÁR

RIEGER OTTÓ

os. és kir. udvari szállító.

Hazánk legnagyobb orgonájának: a király orgonájának alkotója, a Szent-Sír lovagja és a Ferencz József-rend tulajdonosa.

BUDAPEST, X., Szigligeti-utca 29. szám.

Tervezeteket, rajzokat és katalógust kívánatra díjmentesen küld. A párisi, bécsi és pécsi kiállításokon több helyről kitüntetve. Gyárom 39 évi fennállás óta 1900 orgonát szállított, közte a koronázási templom király orgonáját, mely orgonamű 80 változatu és villanyerőre van berendezve.

villamos gépekkel berendezve.

Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomás, csőrendszer szerint (pneumatikus) tartós és nemeshangu orgonákat szállít. Orgonajavításokat és orgonahangolásokat lelkismeretes pontossággal teljesít. Jókabartartást mérsékelt árban elvállal.

Kocsitulajdonosok figyelmébe:

BENYÓ ÁNDOR

kocsigyártó Szatmár-Németi, Szirmai-utca 11.

Ajánlja magát mindennemű új és újabb divatu

kocsik készítésére.

Készít ruganyos kocsikat, homokfutókat, szánkókat és gazdasági eszközöket a legjobb és legszebb kivitelben.

Raktáron tart új és javított kocsikat.

Javítások gyorsan és pontosan eszközöltetne
Tekintettel a rossz pénzügyviszonyokra, vevőimet kedvező fizetési feltételekben részesítem.

Kocsitulajdonosok figyelmébe!

Minden

*Nagyságos
Tekintetes
Nemzetes és
Polgár asszonynak*

öröme telik a festésben, hogyha

VÁMOS ÁRON

kizárólagos festékkereskedésében

Szatmár, törvényszékkal szemben

szerzi be padló festék szükségletét

1 korona 20 fillértől feljebb.

Telefon 368. sz.

Gárdos Ferencz

könyvkötő
SZATMÁR
Kazinczy-utca 4

Uj üzlet megnyitás!

Van szerencsém a n. é. közönség szives tudomására adni, hogy **Rákóczi-u. 28.** alatt

rőfös, vászon és confekcióüzletet

nyitottam. — A n. é. közönség szives pártfogását kérve, vagyok teljes tisztelettel

Saudek Béla utóda.

A Szatmári Bazárban

az összes játék-, díszmű-, emlék és rövid-áru cikkeket helyszűke miatt mélyen leszállított áron bocsátom a n. é. közönség rendelkezésére.

Blatniczky István

KAZINCZY-UTCZA 10.

Minden ruha új lesz tisztítás és festés által

Hájtájer Pál

ruhafestő
gőzmosó
gyárában

Szatmár.

Alapítási-év
1886.

A legjobb és legolcsóbb hazai gyártmány!

K 10.50 — K 12.50 —

K 15.—

főárban

mindennemű férfi és női valódi „Goodyear Welt” ráma-varrott czipő kapható

TURUL cipőgyár részvénytársaság a monarkia legnagyobb cipőgyára.

Fiókraktár Szatmáron: DEÁKTÉR 12. SZÁM.

130 saját fióktelep. 20.000 pár heti gyártás. 1200 munkás és alkalmazott.

a világhírű

TURUL

CIPŐK
elárusító telepein

